

LIBERTATE ȘI NORMATIV ÎN EVALUAREA IMOBILIZĂRILOR

Conf. univ. dr. Natalia Zlatina, ASEM

Traditional financial reports prepared under the historical cost accounting method are criticized for its lack of relevance to users of those financial reports. An asset revaluation modifies original historical costs of assets to current market value, therefore providing more up-to-date value of an entity's assets to users. The presence of information asymmetry in accounting generally refers to the situation where external users of the financial reports cannot obtain full information about the entity due to the disparity between the reported information and the true economic reality of the entity. In view of this, the availability of information required to make optimal decisions becomes critical.

Informația contabilă nu prezintă o utilitate garantată destinatarilor decât într-un mediu de prelucrare care solicită o aplicare corectă a normelor contabile. Libertate și conformitate, iată o ecuație a relevanței și credibilității informațiilor prezentate în situațiile financiare. Asigurarea unui grad cât mai mare de transparență în comunicarea financiară reprezintă un obiectiv important urmărit de Standardele Internaționale de Raportare Financiară. În optica acestora, la nivelul entităților, măsurarea, evaluarea și recunoașterea deprecierei de valoare – definitive, prin prisma amortizării, respectiv reversibile, prin intermediul ajustărilor de valoare, se constituie în mecanisme, pârghii de gestionare a resurselor la dispoziția managementului. Relevantă în sensul furnizării de cunoștințe utile în luarea deciziilor economice eficiente privind poziția financiară și performanța unei entități contabile, credibilitatea, respectiv, informația nu conține erori semnificative, nu este părtinitoare, iar utilizatorii pot avea încredere că reprezintă corect ceea ce și-au propus să reprezinte, sau ceea ce se așteaptă, în mod rezonabil, să reprezinte.

Sporirea puterii normelor internaționale de contabilitate și aplicarea sistemului contabil național pun, în mod evident, și probleme în evaluarea imobilizărilor. Baza de evaluare a imobilizărilor depinde, în mod direct, de natura relației dintre fiscalitate și contabilitate, respectiv de raționamentul profesional asupra înregistrării faptelor economice. Astfel, normele autohtone de contabilitate recomandă folosirea costului istoric pentru evaluarea imobilizărilor, precum și reevaluarea periodică a anumitor active imobilizate, dacă este cazul.

Criteriile de recunoaștere a imobilizărilor, indiferent că sunt achiziționate sau generate intern, se prezintă astfel:

- ⇒ **activul este controlat de entitate ca rezultat al unor evenimente trecute;**
- ⇒ **entitatea se așteaptă ca activul să genereze beneficii economice viitoare;**
- ⇒ **costul activului poate fi măsurat credibil;**
- ⇒ **activul poate fi separat de fondul comercial (în cazul imobilizărilor necorporale).**

- ⌘ **valoare contabilă** este valoarea de înregistrare care, în conformitate cu tratamentul contabil de bază, se determină ca diferență între costul activului corporal sau necorporal și suma dintre amortizarea cumulată și pierderile de valoare din deprecieri cumulate;
- ⌘ **valoare amortizabilă** reprezintă costul inițial diminuat cu valoarea reziduală;
- ⌘ **valoare reziduală** reprezintă valoarea netă pe care entitatea estimează că o va obține pentru un activ la sfârșitul duratei de viață utilă a acestuia, după deducerea prealabilă a costurilor de cedare estimate (dacă acele active au vechimea și îndeplinesc condițiile scontate la sfârșitul duratei de viață);
- ⌘ **valoarea specifică entității** (valoarea realizabilă) reprezintă valoarea actualizată a fluxurilor de numerar pe care entitatea estimează să le obțină din utilizarea continuă a activului și din vânzarea acestuia la sfârșitul duratei de viață (sau pe care entitatea se așteaptă să o obțină în urma lichidării unei datorii);
- ⌘ **valoare justă** este suma pentru care un activ ar putea fi schimbat de bunăvoie între două părți aflate în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții în care prețul este determinat obiectiv;
- ⌘ **valoare recuperabilă** este maximumul dintre prețul net de vânzare și valoarea de utilizare, adică valoarea ce se așteaptă a fi recuperată din utilizarea viitoare a unui activ, incluzând valoarea reziduală a acestuia la momentul cedării; *valoarea recuperabilă* se compară (de obicei, la sfârșitul anului) cu valoarea contabilă și, în cazul în care aceasta este mai mică decât valoarea contabilă, diferența este recunoscută ca o cheltuială;
- ⌘ **valoare reevaluată** este valoarea justă a activului diminuată cu amortizarea cumulată și pierderile de valoare cumulate.

Trebuie menționat că fiecare din valorile nominalizate pot fi aplicate de entități fie în condiții reglementate de standardele contabile sau alte acte normative, fie la decizia managementului entității.

Libertățile contabile fac ca informațiile furnizate de contabilitate să fie pentru utilizatori rezultatul unui compromis între așteptări și exigențe, iar pentru producători, un raport între sinceritate și regularitate. De exemplu, politica de amortizare reținută de către o entitate influențează evoluția rezultatului, iar parametrii prin care se exercită această influență sunt durata de amortizare și metoda de amortizare.

Se impune aici a arăta faptul că aplicarea preferențială a evaluărilor în contabilitate, anume: testul de depreciere a activelor; reevaluarea imobilizărilor; schimbarea metodelor de evaluare a stocurilor; evaluarea subiectivă a imobilizărilor necorporale și a titlurilor financiare; modificarea ritmului de amortizare; flexibilitatea politicilor privind provizioanele; prețurile interne de cedare a activelor și cele de cedare între filialele aceluiași grup pot conduce la realizarea netezirii rezultatului entității.

În virtutea principiului prudenței, activele trebuie evaluate la costul istoric. Aplicarea cu strictețe a principiului costului istoric poate afecta însă imaginea situației financiare a unei entități. Din acest motiv, normalizatorii contabili autorizează reevaluarea, în anumite condiții, a imobilizărilor corporale. Trebuie însă precizat că reevaluarea imobilizărilor corporale furnizează, prin intermediul unor variabile, precum mărimea diferenței din reevaluare, baza de calcul al amortizării și durata perioadei de amortizare, mijloace considerabile pentru „împodobirea bilanțului”.

Exemplul 1. Entitatea CREDO S.R.L. deține, în patrimoniul său, printre altele, imobilizări corporale achiziționate la un cost de 300 000 lei, valoarea amortizărilor acestor imobilizări fiind 280 000 lei. Managerii decid să înregistreze imobilizările corporale la valoarea lor actuală de 500 000 lei. Operația generează creșterea valorii nete contabile și a capitalurilor proprii cu 480 000 lei. Pentru a evidenția efectele benefice ale acestei operații pentru imaginea entității, prezentăm, în paralel, bilanțul, înainte și după reevaluarea imobilizărilor.

Bilanțul contabil: entitatea CREDO

ACTIV	Suma, lei		PASIV	Suma, lei	
	înainte de reevaluare	după reevaluare		înainte de reevaluare	după reevaluare
Imobilizări corporale	300 000	780 000	Capital social	200 000	200 000
Amortizarea imobilizărilor corporale	280 000	280 000	Diferențe din reevaluare	0	480 000
Valoarea de bilanț a imobilizărilor corporale	20 000	500 000	Profitul (pierderea) perioadei precedente	(300 000)	(300 000)
Active circulante	150 000	150 000	Profitul (pierderea) perioadei de gestiune	50 000	50 000
			Total capitaluri proprii	(50 000)	430 000
			Datorii	220 000	220 000
Total activ	170 000	650 000	Total pasiv	170 000	650 000

Legea privind societățile pe acțiuni stipulează că valoarea activelor nete ale societății nu poate fi mai mică decât mărimea capitalului ei social. Dacă mărimea lor este inferioară acestei limite pe parcursul a doi ani consecutivi, orice acționar este în drept să ceară adunării generale a acționarilor reconstituirea sau reducerea mărimii capitalului social, iar, în unele cazuri, și dizolvarea societății. În cazul CREDO S.R.L., reevaluarea imobilizărilor corporale a permis reconstituirea capitalurilor proprii (activelor nete) fără a mai fi necesare aporturile acționarilor sau adoptarea altor hotărâri.

Un alt exemplu de flexibilitate în aplicarea principiilor contabile este reprezentat de alegerea perioadelor, metodelor de amortizare și stabilirea valorii reziduale, mărimile acestora având influențe esențiale diferite asupra evaluării ulterioare. Managementul entității decide duratele de viață utile adecvate și valorile reziduale aferente imobilizărilor. Dacă managerii

profită de această flexibilitate într-o manieră agresivă urmărind creșterea artificială a profiturilor, selectând fie durate de viață utilă a imobilizărilor prea mari sau valori reziduale ale acestora mai mari, atunci cheltuielile cu amortizarea vor fi subevaluate. În această situație, rezultatul din activitatea curentă va fi supraevaluat la fel ca și valorile contabile ale acestor imobilizări. În cazul când, la o dată ulterioară, se ajunge la concluzia că valorile contabile ale acelor imobilizări sunt superioare fluxurilor nete de numerar neactualizate care vor fi obținute prin utilizarea imobilizărilor, soluția viabilă o reprezintă reducerea valorii acestor imobilizări.

Este știut faptul că, în scopul întocmirii situațiilor financiare anuale, entitățile trebuie să procedeze la inventarierea și evaluarea elementelor patrimoniale. Evaluarea imobilizărilor corporale și necorporale, cu ocazia inventarierii, se face la *valoarea de inventar*, stabilită în funcție de utilitatea bunului, starea acestuia și prețul pieței. Fac obiectul evaluării și imobilizările în curs de execuție.

Corectarea valorii imobilizărilor necorporale și corporale și aducerea lor la nivelul valorii de inventar se efectuează, în funcție de tipul de depreciere existentă, fie prin înregistrarea unei amortizări suplimentare, în cazul în care se constata o depreciere ireversibilă, fie prin constituirea sau suplimentarea ajustărilor pentru depreciere, în cazul în care se constată o depreciere reversibilă a acestora.

În cazul imobilizărilor corporale și necorporale, la determinarea pierderilor din depreciere, pot fi avute în vedere, de către evaluatori independenți sau personalul entității. Pentru a stabili dacă există deprecieri ale imobilizărilor corporale și necorporale, în afara constatării faptice cu ocazia inventarierii, pot fi luate în considerare surse externe și interne de informații.

La **sursele externe de informații**, se încadrează aspecte, precum:

- ↳ pe parcursul perioadei, valoarea justă (de piața) a activului a scăzut semnificativ mai mult decât ar fi fost de așteptat ca rezultat al trecerii timpului sau utilizării;
- ↳ pe parcursul perioadei, au avut loc modificări semnificative, cu efect negativ asupra entității, sau astfel de modificări se vor produce în viitorul apropiat asupra mediului tehnologic, comercial, economic sau juridic în care entitatea își desfășoară activitatea sau pe piața căreia îi este dedicat activul etc.

Din **sursele interne de informații** se exemplifică următoarele elemente:

- ☞ există indicii de uzură fizică sau morală a imobilizării;
- ☞ pe parcursul perioadei, au avut loc modificări semnificative, cu efect negativ asupra entității, sau astfel de modificări se vor produce în viitorul apropiat, în ceea ce privește gradul sau modul în care imobilizarea este utilizată sau se așteaptă să fie utilizată. Astfel de modificări includ:
  - ✍ situațiile în care imobilizarea devine neproductivă, planurile de restructurare sau de întrerupere a activității căreia îi este dedicată imobilizarea, precum și planificarea cedării imobilizării înainte de data estimată anterior;
  - ✍ raportările interne pun la dispoziție indicii cu privire la faptul că rezultatele economice ale unei imobilizări sunt sau vor fi mai slabe decât cele scontate. Indiciile de depreciere a imobilizărilor, puse la dispoziție de raportările interne, includ:
    - ☞ fluxul de numerar necesar pentru achiziționarea unei imobilizări similare, pentru exploatarea sau întreținerea imobilizării este semnificativ mai mare decât cel prevăzut inițial în buget;
    - ☞ rezultatul din exploatare generat de imobilizare este vizibil inferior celui prognozat;
    - ☞ o scădere semnificativă a profitului din activitatea operațională prevăzut în buget, respectiv o creștere semnificativă a pierderilor prevăzute în buget, generate de imobilizare etc.

Deciziile privind reluarea unor deprecieri înregistrate în conturile de ajustări au la baza constatările comisiei de inventariere.

Pot exista și unele indicii că o pierdere din depreciere recunoscută în perioadele anterioare pentru o imobilizare necorporală sau corporală nu mai există sau s-a redus. La această evaluare, se ține cont de surse externe și interne de informații.

În categoria surselor externe de informații, se pot încadra următoarele:

- ✿ valoarea justă a imobilizării a crescut semnificativ în cursul perioadei;
- ✿ în cursul perioadei, au avut loc modificări semnificative cu efect favorabil asupra entității sau se estimează că astfel de modificări se vor produce în viitorul apropiat, în mediul tehnologic, comercial, economic sau juridic în care entitatea își desfășoară activitatea sau pe piața căreia îi este dedicat activul etc.

Dintre sursele interne de informații se exemplifică următoarele:

- ✿ pe parcursul perioadei, au avut loc modificări semnificative, cu efect favorabil asupra entității, sau astfel de modificări se vor produce în viitorul apropiat în ceea ce privește gradul sau modul în care imobilizarea este utilizată sau se așteaptă să fie utilizată. Aceste modificări includ costurile efectuate în timpul perioadei pentru a îmbunătăți și a crește performanța imobilizării sau pentru a restructura activitatea căreia îi aparține imobilizarea;
- ✿ raportările interne dovedesc faptul că performanța economică a unei imobilizări este sau va fi mai bună decât s-a prevăzut inițial etc.

Evaluarea imobilizărilor corporale la data bilanțului se efectuează la cost, mai puțin amortizarea și ajustările cumulate din depreciere, sau la valoarea reevaluată, aceasta fiind valoarea justă la data reevaluării, mai puțin orice amortizare ulterioară cumulată și orice pierderi din deprecieri ulterioare cumulate. Această flexibilitate și opțiunile contabile trebuie folosite și aplicate de către managementul entității pentru a oferi o imagine fidelă a activității entității, iar contabilii care acceptă provocarea etică a contabilității creative trebuie să fie conștienți de scopul atât al abuzului în alegerea politicilor contabile, cât și al manipulării informațiilor prezentate în situațiile financiare.

Corecta aplicare a reglementărilor contabile, de origine internă și/sau externă, trebuie asigurată prin sistemul „calitate contabilă” a entității. Aceasta semnifică garantarea conformității cu regulile aplicate în documentele întocmite, precum și îmbunătățirea permanentă a satisfacției utilizatorilor.

Bibliografie:

1. Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134-XIII din 02.04.97 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.38-39/332 din 12.06.1997. Republicat: Monitorul Oficial nr.1-4/1 din 01.01.2008.
2. Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune. Colectiv de autori, coordonatori Neculai Tabără și Sorin Briciu. Iași, Editura TIPO MOLDOVA, 2012.